

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton. Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Főszerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST VI., Érekek-utca 2. szám.
Felelős szerkesztő: ZELLIGER VILMOS.		Főmunkatársak: Cenner Lajos és Gyórfy Lajos.

TARTALOM: A gyermek, a tanító és az iskola hovatarozandósága. Bertalan Vincze. — A földrajz a népiskolában. Váczy István. — Tárca: Kép a tanítói életből. Juhász József. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Szerkesztői telefon. — Hirdetések.

A gyermek, a tanító és az iskola hovatarozandósága.

Ha figyelemmel kísértük a legutóbbi évtized általános történetét hazánkban, úgy hiszem nem kerülte el figyelmünket a modern liberalismusnak kath. egyházunk ellen folytatott s még mindig tartó harca, melyben az államhatalom modern teoriáival az állam fenntartó intézmények meggyengítése részben kiküszöbölése van kilátásba helyezve, illetőleg tervbe véve.

Igaz ugyan, a szenvedés pohara még nem telt csordultig, de nem messze az idő, midőn a mindinkább borosodni látszó égbolton feltűnik a szabados aera vészterhes felhője s erkölcsi halált hozó, kavargó felhői meghozzák a dúló vihart, mely ha nem is söpri el, de bizonyára sok és kimérhetetlen rombolást fog előidézni azon drága éltető növényzetten, miknek összessége a kath. intézményeket képezi.

Messze vezetne tárgyam, ha politikai szempontból értekezni egyházunk jelen állapotáról, hanem kulturpolitikai tekintetből, mint kath. tanító, kötelességemnek tartom, a megtámadtatás ezer veszélyei között, mindama sérelmekkel leszámolni, mik kath. egyházunk féltett kincseit, a gyermeket, a tanítót és az iskolát veszik körül. . . .

A tanító eszményileg véve az emberek példányképe; hivatásában hordja mindama erkölcsi jó tulajdonokat, mik feladatának teljesítésében őt nevelőnek, — mivel pedig az életben a nép közé mintegy beékelve van, népnevelőnek képesítik.

A népnevelő sarkalatos munkairánya az embert erkölcsi emberré nevelve képezni, de mivel a keresztény bölcsélet tana erkölcsös embert nem ismer hit, vallás nélkül, vagyis erkölcsi tekintetben az embert csak úgy találja kifogástalannak, ha az elsőbb vallásos is: egyenes konsekvenciája tehát ennek a nevelési iránynak az, miszerint »az ember vallás-erkölcsi emberré képeztesék«.

Azoknak a problémáknak megfejtése, melyek a vallás-erkölcsös ember képzését a népnevelőnek lehetővé teszik, eminenter a tanítónak feladata,

mert a gyermeket abban a korban, midőn szive még termékenyítést szomjazó virágkehely, ő veszi át termékenyítés végett. Tudjuk, hogy az iskola a családi nevelésnek kiegészítő része. E kiegészítő részben nincs szebb s tán állandóbb kapocs a család és a tanító között, mint a gyermek vallásos nevelésének egységes iránya.

Ezen vallásos nevelés egységes iránya pedig a szülők közös akaratán találja nyugpontját s e nyugpont az a szentély, melybe a család tagjain kívül kényszer alkalmazása nélkül nem mehet be senki.

S a szülők eme közös, úgy mondjam egységes akaratának szentélye előtt látunk két harcoló félt, kiknek egyike a szentély küszöbénél a szeretet s az Istenadta természeti jog fegyverének, a másika pedig a karhatalom kényszer-eszközével az áltheoria alapján készült törvénynyel küzd a kérdés felett: Kié a gyermek?

E két küzdő fél az egyház és az állam.

Hazánkban a kulturpolitikai eszmék mezején sehoh sem látjuk jobban kidomborodva a gyermek hovatarozandóságát, mint a már törvényyé vált kisdedovási törvényjavaslat felett elhangzott — úgy mondjam — mesteri szónoklatokban.

A kath. egyháznak vezérelve: nevelj vallás-erkölcsös embert, ki az Isten parancsainak teljesítésében egyházában gyermeke Istennek s polgári kötelemét teljesítő fia vagy leánya honának, melynek földjén ringott bölcsője s földjében fog egykor pihenni porlandó teteme. S ezen elvét soha fel nem adja. Ezen elv vezette kétezredév óta s vezetni fogja, míg az ég és föld meg nem szűnik, a világ társadalmát megrázkódtató események szakadatlan láncolatán keresztül is. A kath. egyház vallás-erkölcsös embernevelés-tudományi tanában a főszerepet a vallásos kedély képzése képezi. Igen, a vallásos kedély képzése, mert ennek hiányában megszűnt az ember nemesebb rendeltetést teljesíteni. Hogy ezt elérje, hívőinek lelki gondozását kizárólag sajátjának tartja, mert őt illetik a szavak, miket isteni alapítója, Jézus mondott: »Aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet,

engem vet meg, s aki az anyaszentegyházat nem hallgatja, legyen neked, mint a pogány és a vámos. (Máté 18., 17.) Már pedig Jézus ezen kijelentését, az anyaszentegyház isteni rendeltetésének igazságát illetőleg, semmi sem bizonyítja jobban, mint ismét Jézus ama kijelentése: »Midőn felmagasztaltjátok az ember fiát, akkor ismeritek meg, hogy én vagyok, és magamtól mitsem cselekszem, hanem a mint engem atyám tanított, azokat beszélem, és aki engem küldött, velem van s nem hagyott el, mert én a melyek neki kedvesek, azokat cselekszem mindíg. (Szent-János ev. 8, 21-29.)

Valamint tehát a róm. kath. egyház isteni alapítója Jézus tanításaiban és cselekedeteiben mindig Istennek tetsző dolgokat cselekedett, azonképen jegyese az egyház sem különben.

Talán senki sem fogja szavaimat tagadásba vonni, midőn azt állítom, hogy minden társadalmi nagyság, hatalom és erő az egyetemességben birja biztosítékát. Államok, melyek különböző nyelvű, polgárok összeségéből állnak, nagyság, hatalom és erő tekintetében sohasem versenyezhetnek oly államokkal szemben, mint a melynek polgárai egy nyelven beszélnek. Ez sarkalatos igazság s innen van, hogy államtudományi böleselőink összes törekvései oda irányulnak, hogy a különböző nyelvű de egy hazához tartozó polgárokat lassu átmenetben egynyelvűekké tegyék; mert az egynyelvűség az államban adja vissza az arany igazságot: nyelvén él a nemzet!

Hasonlólag vagyunk az egyház felfogásával is, melynek sarkalva az egyetemesség, csak hogy itt az egységet nem a nyelv, hanem a hit, s az egyetemesség nem egy nemzetet vagy államot, hanem a földgömb világtársadalmát képezi.

(Folyt. köv.)

Bertalan Vincze.

A földrajz a népiskolában.

Csekély a kör, mely első társadalmunkat alkotja, még parányibb a hely, mely a napvilág első sugarát élveznünk engedte: ez a község, amaz a szülőföld! Millió és millió vagyunk, kik életünket köztük szülőföldünk és községünkhöz; millió és millió vagyunk, kiknek egyedül e kisdud körben jutott osztályrészül a drága haza, az egész nemzet s az összes emberi társadalomnak pusztán homályos, sejtelemszerű fogalma. Szűk a keret, mely első belvilágunkat kielégíti, s megeshetik, hogy a föld szülőltének ismeretköre csak a szomszédos községig terjed, megeshetik, hogy a nemzet fia nem ismeri hazáját, hogy az emberiségnek új tagja előtt a tudatlanság sötét burkába vész a Teremtő nagy műve, mit mi *világ*-nak nevezünk. Bűn volna ez önmagunk ellen! Ragadjuk ki a homály vesztőjéből a zsenge növendéket, hogy ismerje körét, vidékét, hazáját, melyekhez ezerszeres viszonyok kötik, az egész világot, mely testvéreivel, az emberiség nagy családjához fűzi. A földrajz legyen ama faklya, mely világot vet az elme sötétjébe, mely feltárja a nagy mindenség különben rejtett titkait.

Saját jól felfogott előnyünkből kell, hogy ne legyen egyén, ki idegennek érezze magát, vagy ilyenek tűnjék fel a tömeg egészében, mely tömeg az ő anyagi és kulturális haladására befolyással bír; kell, hogy a nagy családnak birtokául esett földfelület különböző fajai és nemzetei szerint alakuló részeknek és területeknek viszonyos alakulásai, érdekei, képe legalább a főbb vonásokban mindenki előtt ismereteseleg legyenek.

Már a gyermek környezete nyújtja az első kényzert, hogy a földrajz égető szükségét átlássuk; közvetlen környezetén kívül a futó tekintet elétárja

TÁRCZA.

Kép a tanítói életből.

(Elbeszéli egy segéd-tanító.)

Mint a cím alatt zárjel közé írt mondatból méltóztatnak látni, én is egy szerény tagja vagyok annak a tekintélyes testületnek, melyet »nemzet napszámosa« néven oly gyakran emlegetnek.

Igen, tanító, még pedig segéd-tanító vagyok a szó teljes értelmében.

A szives olvasók becses engedelmevel be is mutatom magam; nevem: Gerő András, segéd-tanító.

Sokan talán kicsinylőleg mosolyognak e kijelentésemem: segéd-tanító, de én nem tehetek róla.

Az az igazság, hogy jobb alulról fölfelé haladni, mint felülről egyszerre lepotyanni, egészen megnyugtát; megnyugtát továbbá még az is, hogy nem lehet mindenki osztály-, igazgató- vagy pláne — fő- és székvárosi tanító. Azt beszélnek itt nálunk, hogy azok a fő- és székvárosi tanítók ám az urak! Mi szegény vidékiek csak »bliktri« vagyunk

hozzájuk képest. Egész nap helyett csak fél napig tanítanak, illetőleg szeretnének tanítani.

Én ezt egy cseppet sem irigylem; hadd legyen az övék a félnapos, a miénk az egész napos tanítás. Vajjon úgy lesz-e hát csakugyan? Majd meglátjuk!

Én megnyugszom sorsomban, annál is inkább, mert nem kenyérkeresetnek, robotnak tartottam a tanítói szép állást, hanem oly működésnek, mely a valláserkölesi nevelést tüze ki céljául: Istennek, hazának, társadalomnak nevel hasznos egyedeiket.

E szép czélok lebegtek szemem előtt, mikor e sokak által lenézett pályára léptem, mely — mint mondják — töviseket igen, de rózsát nem terem.

Állomásom helye: Izbugya, hová — jobb híjjával — pályázat útján jutottam.

Princzipálisom: Vastag Lajos.

Talán kíváncsiak t. olvasóim jövedelmemre is, nemde?

Szivesen elégitem ki ebbeli kívánságukat a következőkben: »Az i . . . i iskolához segéd-tanító kerestetik, ki egy vegyes osztályt önállóan tud vezetni s ki ezen kívül az éneklési teendők elvégzésében is jártassággal bír. Fizetése: 100 forint, mosás, világítás és ágyneműn kívül teljes ellátás.

a születéshelyet, a vidék, a haza, a föld vázát, hogy kiterjedt, szélesített fogalmai tisztult világán térjen vissza a legközelebbire, mely az egész tanításnak központja gyanánt áll.

Tévednek azok: kik a földrajz tanítása alatt a puszta térfogalom bővítésére czéloznak; a helyes, az igazán szellemképző és hozzá a gyakorlati alkalmazottságot szem előtt tartó methodus e tárgyat inkább olyan koordinált pontnak tekintí, mely körül az összes realismeretek csoportosítandók lennének, mert megköveteli a környezet, a vidék s tágultabb köröknek nemcsak territorialis, de állami, népismereti, természeti, kereskedelmi stb. szempontjait. Vannak is rá kísérletek, mint ezt a jelesebb, főleg német realolvasókönyvek mutatják, melyeknek kalauzólása mellett vagy hiányukban a kellő realképzettséggel rendelkező vezető, főleg az osztatlan iskolában a legszebb sikert érheti el.

Hogy mennyire képezi a szülőföld ismerete az összanyag centrumát, csak arra a szükségességre utalok, mely megköveteli, hogy minden tanfokozaton arra fektessen súlyt, ami az első ismeretek kibővítésére, ha szabad így kifejeznem magam, tartozására szolgál. Mindenütt tekintettel vagyok a későbbiekre, annyira, hogy a mondottakkal előterjesztem a jövőknek mintegy szálait, s a jövőkben eme szálak feldiszítésével, majd ezen, majd azon irányban tett bővítésével az alap erős gyökeredésére fektetem minden gondomat.

Szólók in specie a szülőföldről — később tárgyalom a honismét, utóbb a legközelebbi nemzetek geografikus ismeretét, végre idő és térre a távolabbi népek e nemű leírását, de czéлом az, hogy mindezekkel a legelőbb közlöttek alapos megértésére vezessem növendékeimet.

Mellékjövédalem az illető buzgóságától függ. Jelenkezhetni alulirotnál. Vastag Lajos éneklésztanító. Ez jövédelmem.

Erre az állomásra összesen hárman pályáztunk. A pályázati határidő eltelté után Principálisomtól következő levelet kaptam:

Kedves öcsémuram!

Tekintve uramöcsémnek jó bizonyítványát s ama szép működési okmányokat, melyeket folyamodványához mellékelte, én hármajok közül uramöcsémemet szemeltem ki az állomás betöltésére.

Ha elfogadja, ha nem ijed vissza a fizetés kicsinységétől, mert bizony a mostani fiatal tanítók nagyra látók, nagyrésztük csak »gigerliskedni« szeretne s fumigálni a világot; nem úgy, mint mi öregek, kiknél az iskola volt első. Ha kész elfogadni ajánlatomat, mihamarabb tudassa, hogy intézkedhessem. — Válaszom ez volt:

Mélyen tisztelt tanító úr!

Édes urambátyám!

Szíves meghívó soraira válaszólag van szerencsém tudatni, hogy daczára fiatalságomnak, a nagyralátó tanítók közül való nem vagyok; a »gigerliskedést« csak névleg és látásból ismerem. Más ember is nevétségessé teszi magát, annál inkább

A földrajz tanításán egyes tanférfiak szeretnek több tanfokozatot megkülönböztetni, noha nyilvánvaló, hogy ezeknél a többszörös felosztást olyan nemű alfokozatok képezik, melyek amellet, hogy a fő bélyegét nem hordják magukon, mint készek, igen könnyen beleolvadnak a magasabb felosztásokba. Eszerint a legtöbben négy tanfokozatot ismernek, melyeknek kiterjedését tárgyalva az elsőbe esnének:

Az iskola környezete, a helység és határa, a járás, megye, ország, világrész, világ fogalma, mind-egyik fejei; a szülőföldön szemléltető tárgyak, forrás, csermely, patak, folyó, tó stb. elnevezések, tenger, part, öböl, szoros, kikötő, szigetek; magaslát, domb, hegy, völgy, síkság, hegyláncz, bércz, havas, tűzhányó stb. különbözetek; égalj, befolyása a természeti életre; a közlekedés alapelemei, a postai, távirdai, vasúti, kocsiközlekedés, utak; nép, nemzet, nemzetiség, állam; különféle foglalkozások, földmívelési, iparos, tudományos; házi, vad, vízi állatok, emlősök, madarak, rovarok fogalma; mindezek kiváló tekintettel a szülőföld speczialis szemléleteire.

A második tanfokozatba esnek az első szerteágazó ismereteinek bővítéseként: égi testek, ezeknek segélyével a földterületek fekvésének meghatározása a szabadban, térképen és glóbuson: a nappal és éjjel, a föld forgása, évszakok, befolyásuk a természet hármass életére; a hold változásai, hónapok, nevezetesebb csillagok, folyó, fő- és mellékfolyó, tenger a rajta láthatókkal; fensík, mélyföld, hóvonal; a földrészek határai; világrészünk államai átnézetileg: Magyarország geografikus fekvése, határai, hegyei, folyói, felosztása; égalja, terményei, népei; vallása, kormányzása; főváros, szabadkirályi, rendezett tanácsú város, falu, puszta,

egy szegény tanító a »gigerli-viselet« által. Egy szóval: legyen meggyőződve mélyen tisztelt tanító úr, hogy teljesen tisztában vagyok e két szóval: iskola és tanító.

A följánlott állomást köszönettel elfogadom. Mihelyest dolgaikat rendezni fogom, azonnal útnak indulok. Ki is vagyok mélyen tisztelt tanító úrnak, édes urambátyámnak kész híve: *Gerő András*, segéd-tanító.

Utazásom szerencsés, fogadtatásom a lehető legszívélyesebb volt. Másnap reggel principálisom az iskolába vezetett, hol a gyermekeknek bemutatva, atyai szeretetembe ajánlá őket. Egyes »fogásokat« — melyeket ő alkalmazott — mutatott be s reám hagyva a vezetést, távozott.

Szegény jó öreg! Nem zúgolódott a sors ellen egész ittlétem alatt, pedig ha a megélhetés gondjai nyomták roskatag vállait, hányszor homályosultak el ragyogó szemei. Remélt, bizott a késő aggkorig, de hasztalanul.

Mint segéd-tanítónak volt alkalmam meggyőződni s átélni azt, mi az, ha egy családos tanító a csekély 300 forintos minimumra van utalva. Egy fájdalmas sohaj kíséretében hányszor könybe lábbad a szem! S mi mindent kell átélni, mit itt nem nevezek meg!

megye, járás, bővített fogalma; a szomszéd államok érintése.

A *harmadik* tanfokozat körébe tartoznának: az eddigieknek kimerítőbb, intensivebb feldolgozása, ami mellékesnek engedi a szülőhely és megye bővebb ismertetését s inkább szorítkozik: 1. Magyarországra, 2. a magyar szent korona társországainak tágabb áttekintésére; a természeti és néprajzi ismeretek, az anyaországhoz való viszony, a kormányzat, felosztás, főbb városok, a közös történelem kimagasló sferái, s befejezésül, 3. az osztrák birodalom rövid áttekintése.

A *negyedik* tanfokozat az összes eddigi ismereteket akként öleli fel, hogy azok átlátszó egységes egészet képezve akként váljanak a lélek maradó birtokává, hogy a honisme a legtágabb, a birodalom s Európa képe szűkebb körben legyen tárgyalva; végezetül az egész földterület kimagasló viz, hegy, néprajzi, állami, főbb vonásokban történelmi, természeti stb. áttekintése koronázza a földrajz tanítását, melyhez vagy itt, vagy a biblia folyamán a Szentföld ismertetése szegődnek.

Amint észrevehető, a négy tanfokozat az elemi iskola hat osztályára akként oszlik meg, hogy az első fokozatot az 1., 2. és 3. osztály (két elsőben tisztán a beszéd- és értelemgyakorlatok alapján), a másodikat a 4-ik, a harmadikat az 5-ik, a negyediket a 6-ik osztály nyerné. Az eljárást illetőleg:

Az első osztály elvégezvén a beszéd- és értelemgyakorlat idevágó anyagát, alapot épít, melyen a következő évben halad. Legközelebb lévén hozzájuk az iskola, ez szolgáltatja egyuttal a kiindulási pontot. Először is biztos fogalmat szereznek az elhelyezésekről, hogy tudják az alant, felett, a mellett, a jobbra, a balra, elől, hátul fogalmát, kapcsolata-

---

A milyen volt főnököm anyagi helyzete, olyan volt az enyém is; ha ő koplalt, koplaltam én is, koplaltak a családhoz tartozók is.

Ha szenvedéseinket egymással megoszthattuk, könnyebbeknek éreztük magunkat azoknak elviselésére. . . .

Félre! ti komor képek!

Itt az ideje, hogy remény szálljon szivünkbe akkor, mikor az ország lelkes tanítóháza tömörül, hogy lépéseket tegyen anyagi ellátásunk érdekében.

Fel t. kartársak! Csatlakozzunk az üdvös mozgalomhoz, mert létérdekünk függ tőle. Kérvényezzünk az illetékes helyen! A csüggedő szivekbe reményt öntő felszólítást közölte a »Népevelő« is, csatlakozzunk hozzá!

Nagyon, de nagyon sokszor hallottuk a szép szavakat, melyek munkálkodásunkat magasztalták; keveslik is jobbaink a 25 év előtt megállapított 300 forintos minimumot; kilátásba helyezik a méltányos fizetést; de mikor a cselekvés terére kellene vinni a dolgot, csak azt hangoztatják: hogy nincs pénz.

Mindenre van, csak azoknak nincs, kik oly fontos missiót teljesítenek!

Elmondhatjuk: »kevesebb tömjént, több kegyeret kérünk«.

Juhász József.

tosan szembeállítják az egyik tárgyat a másikkal, ami az egyiknek alakját meg fogja különböztetni a másiktól. Ez képesíti a gyermeket arra, hogy palavesszőjével a tanító előmutatására táblájára birja rajzolni karrikatura vonásokkal a terem alakját, az ajtót, az ablakot, padokat és egyéb fontosabb tárgyakat.

Egy lépést téve találjuk az iskoladudvart. Hasonló eljárás.

A szüleiház, a főbb épületek, utcák, majd az egész község vonalozás leírása. Ezek után hacsak lehet, kivezeti a tanító tanítványait a szabadba, ahol egy magasabb helyre állítva, észrevételi a négy főégtáját, beszél valamit az égről, földről s napról, vonatkoztatja a község fekvését a szomszéd községekhez, miknek teljes tájékozottsága gyakori ismétlést igényel. Hol a szabadba kirándulás nem eszközölhető, nincs más hátra, mint ezt az iskolában vagy annak udvarán a tapasztalatra hivatkozva végezni.

A harmadik osztály az előbbi évfolyamban nyert alapon épít, kiegészítve az égtájakról hallottakat a melléktájjakkal ugyanazon eljárás szemmel tartásával.

Iskola törvényünk követeli, hogy Magyarország ismertetése és az egész földgömbön való tájékozottság már a harmadik osztályban eléressék, ami — feltéve, hogy egyáltalán lehetséges — csak azon esetben érhető el, ha az első és második osztály tervébe veszi a földrajz alaptanait. De az már csakugyan áll, hogy az utóbbinak elmulasztása, a beszéd- és értelemgyakorlatok e részének elhagyása oka annak, hogy a földrajz igen sok helyütt nem mutatja fel az óhajtott sikert.

A nyújtott tájékozás után felveszem az égboltozatot, a láthatárt, a nap kétnemű forgása említésével a nappalt és éjszakát, a négy évszakot. Ha ez megy, nyujtom a különböző földrajzi fogalmakat: hegy, völgy, folyó stb. úgy, hogy a növények azokat a térképről is képes legyen leolvasni, Egyszóval mindazt, mit a tanfolyamra feljebb említettem, a térképen teszem a tanulóknak szemléltetővé. Az akként nyert általános fogalmakat és tájékozást kibővitem a negyedik osztályra fentebb vázolt tárgyakkal.

Eljárásom lesz, hogy egyszerű vonásokkal a nagy táblára lerajzolom hazánkat, mit a gyermekek palatáblájukon utánkészítenek. Ez készen lévén, vázvonallakkal jelzem a határoszágokat, hogy a földrajzi irányt bővítsem. Fokozatosan kitöltöm a vázat a nevezetesebb folyók, városok stb. megjelölésével.

Midőn így a növendék hazája képen tájékozottságot szerzett, hasonlólag járok el az osztrák birodalom, végül az egész föld ismertetésével.

Az ötödik és hatodik osztályban a földrajzi tanítás összefügg a történelem tanításával. A történelem megemlíti a nevezetes helyeket, a földrajz megmutatja azokat. Azért nem szabad beszélni valami eseményről, anélkül, hogy annak színtere meg ne jelöltetné. A olyan megjegyzés, hogy N. városnál! vagy N. hely Olaszországban van! nem elégséges; jó néha ezt egyszerűen megemlíteni s

utalni arra, keressétek meg a térképen! de csak néha; mulassa meg először a tanító.

Ezen évfolyamok tüzetes tárgya a földgömb teljes ismerete. Ezt megelőzné az égisme úgy, hogy a tanító felelevenítvén a világ, a mindenség, a természet fogalmát, az álló és bolygó, mellékbolygó nap- és holdfogyaihozokra tér.

Megmagyaráztatnak a harmadik és negyedik osztályban elhagyott elnevezések: a világtenger, nagy oceán, földközi tenger, révpart, tengerszoros, öböl, zátony stb. Mindez a földgömb könnyebb kezelésére nézve, mik után elővételik a glóbus, megjegyezvén, ime! a földnek olyan alakja van, s ezt mondjuk földgömbnek (glóbus).

Eljutottunk annak magyarázatához: a két sark, egyenlítő, déli és párhuzamos körök, égaljak. Az égalj befolyása a növények, állatok és ásványok, sőt az ember szellemi és testi fejlődésére, kiváló tárgya leendő beszélgetésünknek. A föld forrása a tekén a nappal és éjszakával.

A helyi viszonyokhoz alkalmazkodva, pl. az egyosztályú népiskolában, hozzá ha túltömött, alig lehet az első és második tanfokozat határán túl terjeszkedni. A háromosztályú iskola felsőbb tanfolyamán elvégezhető az ezen fokozatra szánt, míg a négyosztályúnak utolsó évében megelégszünk azzal, ha a tanultak állásztó egészben csoportosítatván, az osztrák birodalom s az öt világrész vázlatos áttekintésével egészítették ki.

Az anyag úgy van feltüntetve, hogy a földrajz a reáltanításnak központja legyen, ami szerintem nagyon is helyes módszer. Az ezen elvet szem előtt tartó olvasókönyvek igen megkönnyítik a tanító munkáját.

Hogy mennyire helyes a földrajzot a reáltanítás gócpontjává tenni, csak arra utalok, hogy a külön reálszakmákból nyert külön ismeretek, ismeretkörök, a közéletben előálló szükségekhez képest mintegy küszált szálakat képeznek, amik egymást nehezen támogatják, míg az éreztetett kölesönös viszonyosság alapján egyik a másikra nézve kiegészítő, felvilágosító erőt kölesönöz.

Azon erős rokonságnál fogva, mely a földrajz és történelem között fennáll, a reáltantárgyak közül, legalább e kettőnek összekapcsolása kívánatos, a honisme ismeretek állandósítására pedig okvetlenül szükséges.

Feltétlenül szükséges a földrajznál a térkép, földteke tanítása, ami nélkül egész fáradságunk haszontalan idővesztegetés, gyermekkinzó, hiába való munka lenne. S ha valahol, főleg itt mutathatja ki a tanító ügyszeretetét, tapintatát, ügyességét. Ugy a helyrajzi öntájékozás, mint általában a tanítás biztos eredményére nagy horderővel birnak az u. n. vak térképek, melyek mintegy kényszerítik a növendéket, hogy a helyeknek egymás iránti fekvését, távolságát, a vizek, hegyek s egyéb földrajzi fogalmak jelöléseit jól megjegyezzék.

Eléggé nem dicsérhetők az állam által ujabban szerkesztett olyanmü térképek, melyeken az égalji viszonyok, a növényi termések átmenő vastag vonalak által jeleztetvén, az égaljakról, a természeti

viszonyokról s az amannak ezekre gyakorolt befolyásáról hallottakat eklatansan teszik szemléltetőkké.

Maradandó hatással vannak s a képzelő tehetőségre rendkívül befolyást gyakorolnak egyes helyek, tájak rajzai, csak vállalkozó akadna, ki a legszükségesebbeket egybe állitaná, s amennyire lehet, olesó áron használatba engedné; nemkülönben a domború térképek a viszonyosság szembeötlő feltüntetésével.

Az érintettek szemeltartása, s ezen eljárások mellett elérjük azt, hogy növendékeink a haza, a föld biztos ismeretével lépik át az iskola küszöbét, mire törekednünk úgy hivatali, mint felebaráti és polgári kötelességünk. *Váczy István.*

Irodalom és művészet.

— Észrevételek »Tanítói könyvtár«-am 1-ső füzetének bírálatára. *)

A »Népnevelő« f. évi 8-ik számában fönne-m-lített művem bírálat alá vette és oly módon emlékezett meg róla, hogy arra jelen észrevételeimet papírra tenni indítatva éreztem magamat.

Bírálom a »Tanítói könyvtár« terjedelmét igen szüknek jelenti ki mindenekelőtt a »Népnevelő«-ben. Itt már állapodjunk meg egy kissé! Jól tudom én, hogy terjedelmes methodikai művek is léteznek, és hogy azok nagy kelendőségnek örvendemek, amde ez nem nálunk van, hanem odaát a német sógor-nál, hol tudvalevőleg nagy a fogyasztó (értsd: olvasó!) közönség. Magyar nyelven irt főbb módszertani műveink közül (Mennyey leszámításával) azonban nincs egyetlenegy oly terjedelmes, egységes művünk sem. Mert ha a »Tanítói könyvtár« tervbe vett 2., 3., 4. füzeté csak oly terjedelmű is léssen mint az 1-ső (pedig ezt sehol sem szabtam meg szigorúan!) míg akkor is 3-szor 73, vagyis 219 oldalra rúgna a saját módszertanom míg ellenben Emericzy művében a részttanítást = módszertan csak 178, Gyertyánffy-Dittes »A népiskola módszertana« cz. művében 179, Kehr: »A tanító az iskolában« cz. Gyertyánffytól magyarított művében pedig 153 oldalra terjed.

Nem oly kevés az, 219 oldalt a módszertanra szánni! Hisz a módszertanon kívül az általános tanítást (didaktika), a nevelést, lélek- és gondolkodást és a nevelés története is ágát képezik a képezde paedagogiai tanításának. Ha már most a módszertan 219 oldalra terjed és ugyanannyit szánunk a didaktikára és neveléstanra, ide számítva a lélek- és gondolkodást is, hasonló terjedelmet a nevelés történetének, akkor már is több mint 600 oldalra terjedő munkával állunk szemben, pedig a test- és egészségtan is nyerhet helyet a paedagogiai tárgyak körében! Nagyon igaz, hogy igen jó volna, ha 200-nál több oldalra terjedhetne a népiskola módszertana, de kérdezzék meg a tképzők paedagogia tanárait, alig hiszem, hogy többet kívánnak. Lám, a »Tanítók könyve«-ben

*) Közöljük ezen észrevételeket, fenntartva a bíráló jogát ellenészrevételeinek megtételére. — Szerk.

épen csak 83 oldalt foglal el a módszertan, és e könyv a legelterjedtebb paedag. művek közül való! Azután észrevehette bírálóm, hogy *tömör irálylyal* szoktam élni és éltem a »Tanítói könyvtár« 1-ső füzetében is, ezen körülmény pedig nagyot mond!

Bírálóm két alternatívát állít föl: »tökéletesen képzett« tanítókat tart ugyanis szeme előtt vagy olyanokat, kik nem bírnak a tanítói álláshoz megkívántató szükséges ismeretekkel. Mindkettőre nézve elhibáztottnak véleményezi művem, az első esetben felesleges kalauznak minősíti, a másodikban elégtelen kalauznak. Pedig tertium datur. Mert lám, a legtöbb tanító sem nem tökéletesen képzett, sem teljes hijával nincsen a szakismereteknek, hanem olyan, *két világos, határozott és szakszerű kalauz igenis képes helyes útra terelni.* És épen ilyeneknek kívánok én jó szolgálatot tenni művemmel, vagyis oly tanítóknak, kik tökéletes képzéssel nem ámulják önmagukat és büszkék a tanulásra, de egyúttal nem állanak a műveltség oly alacsony fokán sem, hogy a továbbképzés szükségességét be nem látnák. Én a »Tanítói könyvtár« 2-ik füzetét már megszerkesztettem. Megjelenési idejét könyvtáram 1-ső füzetének tömeges pártolása siettetni fogja és akkor látandja t. bírálóm, hogy én ezen (circa 6 nyom. ivre terjedő) füzetben mily módon nyujtom a *beszéd-értel-mgyakorlatok és az irva-olvasás tanmódját*, miként vagyok képes ezen bő anyagot circa 100 nyom. oldalon ugy tárgyalni, hogy *elméleti* oldalát kellően megvilágítsam és a mellett a dolog *praktikumában* is segítségére legyenek tanítóinknak. Ha bírálóm netán kevésbbé vagy épen nem ismerné eddigi, egy teljes negyedszázadra terjedő irodalmi munkásságomat, ugy megsughatom neki, miszerint én e hosszú idő alatt *minden oldalról* behatóan tanulmányoztam az idevágó anyagot, mindennemű elemi iskolában gyakorlatilag működtem is, időről-időre közöltem idevágó cikkeket és hosszú cikksorozatokat, és ez okból nem állithatja, hogy készületlenül fogtam belé munkámba.

Bírálóm bizalmatlankodik is, midőn végítéletét munkám teljes megjelenésétől teszi függővé, és hozzáteszi, hogy annyit ő már most is megjegyezhet, hogy szerző (már t. i. mint én) »sokoldalú termékenysége néha az alaposság rovására van«. Lám, lám, a *fölületesség vádjával* mind ez ideig legkonokabb ellenfeleim sem sujtottak. Sok minden nem volt biz azok inyjére (és ne is legyen, mert épen az volna a nagyobb hiba!); majd túlterjengőséget, majd felekezetiességet, majd ismét mást vetettek szememre, de azt egyszer sem hangoztatták, hogy az alaposság ellen véték, sőt elég gyakran épen a túlságos alaposságot hibáztatták műveimben. melynél fogva azok igen sok olvasóra nézve szerintők nem képeznek könnyű olvasmányt. És ime most — bár csak elrejtve — *fölületességgel* vádol épen katolikus szaklap. Vádolni, vádol ugyan, de *nem bizonyít*. És mindaddig, míg bírálóm a »Tanítói könyvtár« 1-ső füzetéből ki nem mutatja, hogy abban vagy sarkalatos botlások, hibák, gondatlan szerkesztés mutatkoznak kirívóan, mindaddig állítását a valóságnak meg nem felelőnek

vagyok kénytelen nyilvánítani, és nyilvánítom is ezúttal. Lássá t. bíráló úr, már a 70-es években közöltem én a »Tanügyi füzetek«-ben részletes tantervet, 1891-ben »Tanterv és leczkerend« címen ujólag bocsatottam közre ily irányu dolgozatot, az egri »Népiskolai Tanügy« és egyéb szaklapokban ismételten és ismételten cikkeztem a tanterv, az osztatlan népiskola, a leczkerend, a tankönyvek kérdéséről, ugy hogy *bizony nem sebtében készült* és nem meg nem emésztett elméleteket tárgyaló művet kapnak a »Tanítói Könyvtár«-ban olvasóim kezökhez, hanem olyat, melyben *czéltudatos* és 26 évi iskolai praxisra támaszkodó útbaigazításokat adok. Szeretettel legyen szabad fölmelítenem, hogy valamint az elmék, fölfogás és tartósság tekintetében négyféle, ugy az irodalmi munkásság terén is négyféle irányt észlelünk. Vannak ugyanis írók fölös számmal, kik gyorsan és jól, vannak kik lassan és jól produkálnak, továbbá találtnak gyorsan silány és lassan silány műveket előállítók is sorukban. Ha tehát valaki sokat produkál, abból nem következik, hogy az nem lehetne jó, valamint viszont a lassu termelés nem a jelességnek biztosítóka.

Egyoldaluságról is vádolja művem t. bírálóm. Azt mondja t. i., hogy tantervem a Szent-István-Társulat kiadású olvasókönyveket vévén bazisul, sok tanítóra nézve használhatlanná válik. Engedelmet kérek, én más nézetben ringatom magamat.

Először is nagyon furcsa, ha épen felekezeti (?) szaklap egyoldaluságról vádol valamely munkát azért, mert az bizonyos felekezet szolgálatába szegődik! Művem czimlapján rajta áll, hogy *katholikus iskolának készült*; nem árulok zsákban macskát! De épen ezen körülmény teszi művemet világozó, határozottá, praktikussá (mint azt annak 17-ik lapján fejtegetem is!), lévén az általános tanterv, azaz olyan, mely mindennemű iskoláknak kíván megfelelni, chimaera, absurdum. A kath. tanító ismeri a művemben hivatolt könyveket; részben tartozik ismerni, mint hivatalosan előirtakat, részint könnyen megszerezheti magának. És neki akarok szolgálni, csupán neki, hazánk 16,000 kath. néptanítójának! Másoknak mások irjanak tanterveket. Particularismusom tehát nem vétség, hanem *paedagogiai szükség*, és elfogulatlanok előtt még talán kis érdem is; hisz manap már alig vallhatja magát valaki katolikusnak!

Mindamellet *nem áll, hogy könyvem-et csak azok forgathatják haszonnal, kik a Szent-István-Társulat olvasókönyveit használják.* Mert lám, a *beszéd- és értelem-gyakorlatok, és a számolás* tantervét, a *leczkerendeket, a csendes foglalkozásról* és a magyar nyelvnek *németajku* helyeken való tanításáról elmondottakat *akárki is hasznára fordíthatja magának*, pedig azok képezik a füzet anyagának *tünyomó* részét.

Én azon hitben élek (és ha t. bírálóm meg nem czáfol, meg is maradok benne), hogy *hazánkban az osztatlan népiskolát tüzetesebben még nem igen tették ismertetés tárgyává, mint csekélységem, és talán már ez okból is inkább fölhívni lehetne a ta-*

nitók figyelmét a »Tanítói könyvtár«-ra, mint őket attól elidegeníteni. — Isten velünk!

Schultz Imre.

— **Egyházi szent beszédek Bourdaloue és Massillon nyomán.** I. II. és III. füzet. 19 nagy ivnyi terjedelemben 39 vasárnapi sz. beszédet foglal magában. Pünkösdtől XVII. vasárnapig Pünkösdtől ünnepéig megszakítás nélkül minden egyes vasárnapra tartalmaz sz. beszédet. E két hatalmas francia szónok nagy terjedelmű beszédei gondos tanulmányozással egy félórás beszédekévé vannak összeolvasztva. Esmékben gazdag tartalom, szigoru logikai következetesség, könnyű áttekinthetőség, gyakorlati haszonnal járó tanulság, világos, tömör irmodor e beszédek főjellemei. Kaphatók *Szalay Sándor* székesegyházi hitszónoknál Szatmárt. A három füzet ára összesen 1 frt 80 kr. (vagy erga sex sacra.) Melegen ajánljuk.

— **Laurencia.** Az esztergomi papnövendékek magyar egyház-irodalmi iskolája ismét szép munkával gyarapította a katolikus irodalmat. *Lady Fullerton Georgina* »Laurencia« japán elbeszélése, melyet az egyházi irodalmi iskola fordított s a Szent-István-Társulat adott ki csinos kötésben. Ára 1.20

— **A Szent-István-Társulat** kiadásában megjelentek a következő népies munkák: *A Falu árvája*, vagy az irgalmas szív irgalmasságot lel. *Irta Rozgonyi György.* Ára 3 kr. — *János gazda boldogsága*, vagy mire visz az urhatnáság? *Elbeszélése. Irta Demény Dezső.* Ára 5 kr. — *Ujabb falusi levelek a polgári házasságról.* Ára 6 kr. — *Mit kell tudnunk a parancsolt bűntökről?* *Irta Novák Lajos.* Ára 4 kr. — *XIII. Leo pápa élete.* Ára 5 kr. — *A római pápáról.* (A szt. Péter templom és a Vatikán képével) Ára 4 kr.

— **Délibábok**, az alföld legendái. Szerkeszti és kiadja a »Pestmegyei Hírlap« szerkesztősége *Kecskeméten.* I. könyv: *az arany-mese.* Ára 1 korona, előfizetőinek ingyen.

VEGYESEK.

Jókai Mór pályadíjai. Jókai Mór oraviczai választó kerületében működő néptanítók számára 3 rendbeli 200 koronás pályadíjat tűzött ki, melyeket azok a néptanítók nyernek el, a kik az igaz vallásosság, hazafiasság és magyar nyelvoktatás tekintetében buzgalmukat és tehetségüket legjobban kitűntették. A legérdemesebbeket három tagu bizottság fogja megjelölni, melyben résztvesz az állami tanfelügyelő, a kerület főszolgabírája és az oraviczai Arany-kör elnöke. A pályadíjakat mindenkor Szent-István király ünnepén fogják az érdemeseknek kiadni. Jókai Mór ezt a szándékát előre közölte a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, ki helyeslését a következő sorokban tudatta vele:

»Tisztelt barátom! A legnagyobb örömmel vettem közléseidet, mely újabb fényes bizonyítéka a te humánus és hazafias gondolkodásodnak. Szép tetteidet minden részében helyeslem és a gondozásomra bizott hazai kultúra nevében meleg köszönetet mondok érte. *Csáky Albin.*«

A »Magyar Gyermekevilág« czim alatt közelebb meginduló gyermeklap szerkesztője, *Juhay Antal* által gyermekelbeszélések, humoros tárgyú verses elbeszélések és gyermekversikékre kitűzött pályadíjakért folyó évi március hó 1-éig összesen 96 munkával versenyeztek. A pályaművek sorsa fölött a napokban döntött egy, a szerkesztőn kívül *dr. Koroda Pál, Pap Zoltán, Senyei Ferencz és Tóthfalussy Béla* tagokból álló bíráló-bizottság. A *gyermekelbeszélések*re kitűzött 3 darab 20 koronás aranyból álló első díjat »Félhold és kereszt« cz. történeti elbeszéléseivel *Szokolj István*, ipoly-balogi róm. kath. tanító, a kétfelé osztott második díjat, vagyis 2—2 darab 10 koronás aranyat pedig »Koldusgyermek« cz. elbeszéléseivel *Romhányi (Frey) Sándor* fővárosi tanító és *B. Büttner Lina* (Aranyos-Maróthról) »Néhány jó szó« czimű elbeszéléseivel nyerte el. A *gyermekversikékre* kitűzött 3 db 10 koronás aranyból a bizottság *Végh Mátyás* brassói polgári iskolai tanító »Az imádkozó gyermek« cz. versecskéjének 2 darabot, *Ujlaky Géza* győri tanító »Kedélyesen« jellegű versecskéinek pedig 1 darabot ítelt oda. Ezenkívül a szerkesztő *Végh Mátyásnak* »Hunyady Mátyás és a hiuz« cz. munkáját, bár a pályázatban kívánt műfajok egyikehez sem tartozik — kiválóan jeles tulajdonságaiért 1 darab 10 koronás arannyal jutalmazta. A *humoros tárgyú verses elbeszélésekre* beérkezett munkák egyike sem ütven meg teljesen a közöletőség mértékét, az arra kitűzött 2 pályadíjat (5 drb és 3 drb 10 koronás arany) a bizottság ez alkalommal nem tartotta odaitélhetőnek s abban állapodott meg, hogy az ezen műfajra kitűzött pályázatot f. évi május hó 15-ig meghosszabbítja.

A községi tanítók fizetésének rendezése. A gömörmegyei általános tanító-egyesület kérvénnyel járult a képviselőház elé a fizetésrendezés dolgában. Az egyesület kéri, hogy a rendes tanító fizetésének minimuma, tekintet nélkül az iskola jellegére, megfelelő lakáson vagy lakbéren kívül 600 forintban; a segédtanítói fizetés 400 forintban állapíttassék meg s a segédtanítók két évi szolgálat után rendes tanítóknak léptetessenek elő; az ötödéves 10 százalékos korpótlék minden tanítónak — végleges alkalmaztatása napjától számított 5—5 évenként hét ízben adassék meg; eddig bármely más ezimen élvezett pótlék az ötödéves korpótlékba be ne számíttassék; a tanítói fizetésbe a földbirtok »tisza jövedelme« helyett a földbirtok pénzbeli értékének törvényes kamatai számíttassanak; tanítói fizetés készpénzből, a földérték törvényes kamatából és tüzelő-anyag járandóságból álljon; az igazgatói teendőikért külön 100—300 frtig terjedhető fizetés állapíttassék meg; a városokban működő tanítók helyi vagy drágasági pótlékban részesíttessenek; végül, a hol a tanítók kántori, hitoktatói, ismétlőiskolai teendőket is végeznek, azért kölcsönösen megállapított külön díjazásban részesüljenek.

Ösztöndíj-pályázat. A »Budapesti Tanítótestület« két, egyenként 50—50 frtos »Eötvös-Alap« ösztöndíjat hirdet azon $\frac{1}{10}$ -hányadból, mely az »Orsz. E. A.«-nak beszolgáltatott tagdíjak után rendelkezésére áll. — Folyamodhatik minden olyan

tantestületi tagnak gyermeke, árvája, ill. félárva
mindkét nemen, kinek szülői tagjai, vagy kinek
meghalt atyja vagy anyja tagjai voltak az »Orsz.
E. A.«-nak. Folyamodási határidő márczius 20-ika.
Az ösztöndíjak husvét hetében lesznek odaítélve.
A kérvény *Jeny József* tantestületi elnök úrhoz
(IX. Bakácsi isk.) vagy *Szölke István* titkárhoz
(I. Városmajor-u. 31.) küldendők. Mellékelni kell
a múlt évi iskolai és az idei iskolalátogatási bizo-
nyítványt. Budapest, 1893. febr. 25-én. *Jeny József*,
tantestületi elnök. *Szölke István*, tantestületi titkár.

Rövid hírek. *Bécs X. kerületének* egyik bíró-
sága 8, mond nyolecz iskolás gyermeket büntetett
meg lopás miatt. — *A fő- és székvárosi tanítók* ez
évre is megkapják — mint hírlík — a drágasági
pótlékot, ha az új fizetési szervezés ez idén még
életbe nem lépne.

Szerkesztői telefon.

Sz. I. A pályadíjat elnyert buzgó munkatársnak gra-
tulálunk; a jubileumi ügy hivatalosan lesz elintézve s
hisszük — teljes meglepedésére. — *Hegymagas.* A jel-
zett számokat átadtuk, de nagy sajnálatunkra nem lehe-
tett szerencsénk személyesen beszélni is az illetővel.

PISKY ZOLTÁN

tea-, rum-, bor- és csemege-kereskedés
BUDAPEST,

Kerepesi-út 11. Pannonia és Fehérló szálloda között.

Vidékre postai utánvétellel, küldi a következő legjobb mi-
nőségű czikkeket:

- Tea ¼ kilós doboz, orosz családi tea . . . . . 1 frt 50
- Tea ¼ kilós doboz, császár-keverék . . . . . 2 forint
- Családi Tea igen jó, ½ kilós . . . . . 2 frt 50
- Jamaikai rum, literje 1.40, 1.75, 2.—, 2.50.
- Brazíliai eredeti palaczk, 1 1/10 literes . . . . . 1 frt 40
- Anasz rum, 1 nagy palaczk . . . . . 1 frt 50
- Thea sütemény, legfinomabb kevert, kilója . . . . . 2 frt 80
- Thea sütemény, legfinomabb angol kevert, kil. . . . . 2 frt 20
- Cognac franczia, 1 nagy palaczk 2 frt 50 krtól 5 frt-ig.
- Cognac magyar, igen jó, 1 nagy p. 1.60 krtól 2.60 krig.
- Malaga szőlő, igen szép, kilója . . . . . 1 frt 80
- 5 kilo Maroni görezi, igen szép . . . . . 1 frt 50
- Czukrozott gyümölcs, kilója . . . . . 2 forint
- Szardiniák olajba 1 doboz 22, 32, 45, 90 kr., 2 forint
- Orosz halak, legszebb, hordója . . . . . 1 frt 60
- Mogyoró, igen szép, kilója 60—80 kr.

Takarékosság. A magyar királyi egye-
temi nyomda igazgató-
sága tudatta az isko-
lai gondnokságokkal és
iskolaszékekkel, hogy a
közoktatási miniszteri-
um a tankönyvek por-
tóménes postai szállí-
tását megszünt tte, úgy
hogy ezentul az iskola-
székek és állami isko-
lai gondnokságok is kö-
telesek lesznek portót
fizetni. Ugy halljuk,
hogy a miniszterium
azt az összeget, mit a
szegényebb iskolák az
ingyenkönyvek után fi-
zetendő portó gyanánt
fognak fizetni, a taní-
tói fizetés minimumá-
nak felmérésére fogja
fordítani.

— **Templom orgo-
nák** 4, 10 és 14 válto-
zatuak, valamint új és
használt zongorák, pia-
nók és harmonikumok
jutányos árban kapha-
tók: *Végh B. Károly*
orgona-gyártónál.

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi út 36.
Saját gyártmányu mindennemű hangszerek és azok
kellékai és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és
zenélőművek javítása és hangolása szakszerű pontos-
sággal eszközöltetik.
— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

„INTONA“ (Ariston)
elpusztíthatlan acézhangokkal, változtatható acél-
játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új talá-
lmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zene-
ismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zene-
darabot lehet játszani.
Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 krajczár.
Megrendelések az árak előleges beküldése mellett
vagy utánvétellel fogantositatnak.
Harmonium-különlegességek nagy választékban.
Legalkalmasabb az énekhar vezetésére a **MINIATUR-HARMONIUM.**